

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 259. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358495952/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

og spiste Agern. Schelling vilde føre Udviklingen tilbage til Ur-tiden, da Menneskeheden endnu ikke var falden ved Syndefaldet. Schlegel blæser revolutionære Melodier i det store romantiske Underhorn. Men, som der staar i *Des Knaben Wunderhorn*: «Es blies ein Jäger wohl in sein Horn — Und Alles, was er blies, das war verlorn.» Det bliver ikke til Aandsfrihed, det bliver kun til højere Nydelse. Kærlighedens hele Omraade forvandles til Kunst. Som den romantiske Poesi er Poesi i anden Potens. Poesi om Poesi, forfinet og udrenset Poesi, saaledes er Elskoven for Romantikeren forfinet og udrenset Elskov, «Elskovskunst». Den højere Sanseligheds forskellige Grader er her betegnede og satte i System. Jeg henviser til Bogen, der ikke som *Ardinghello* giver yppige Malerier, men en tør, pedantisk Lære, hvis tomme Rammer det overlades Læserens Erfaring og Fantasi at udfylde. Frækheden er nærmere Dovenskab, den geniale Lediggang. Lediggangen betegnes som «Uskyldighedens og Begejstringens Livsluft». Drevel til sit Højeste er Ørkesløsheden Planteliv. «Det højeste, fuldendteste Liv er intet Andet end ren Vegeteren.» Plantens Liv betragtes da som det højeste Naturliv. Man vender i den Grad tilbage til Naturen, at man vender tilbage til Planten. Den hvilende Nydelse, opfattet som det evigtvarende Øjebliks rene Tankeløshed, vilde være det Højeste. «Jeg tænkte alvorligt, siger Julius til Lucinde, paa Muligheden af en evig Omfavnelse. Jeg pønsede paa Midler til at forlænge vor Samværen.» Men idet nu Genialiteten, der intet Slid og Slæb behøver, og Vellysten, der i sig selv er den hvilende Salighed, intet har med Formaal eller Handling eller Nytte at gøre, bliver hin søde Ørkesløshed (*dolce far niente*) det Højeste i Livet, og Hensigten, der fører til planlagt Handling, forfølges som latterlig og filistrøs. Hovedstedet herom i *Lucinde* er dette: «*Flid og Nytte* er de Dødsengle med det flammende Sværd, der spærrer Mennesket Tilbagevejen til Paradiset.» Ja det er de visselig! Flid og Nytte spærrer Tilbagevejen til alle de Paradiser, der ligger bag os. Derfor er de hellige for os! Nyttens er en af Grundformerne for det Gode, og hvad er Fliden i det Nyttiges Tjeneste Andet end den Forsagen overfor adspredende Nydelse, den Begejstring og den Kraft, hvormed dette Gode tilkæmpes og iværksættes!

Tilbagevejen til Fuldkommenheden er i Kunsten Tilbage-søgen til Kunstnerens geniale Vilkaarlighed, til det Punkt, hvor

han kan gøre Et og ogsaa kan gøre noget ganske Andet, lige modsat; i Livet er det Lediggangens Tilbagevej — thi den der gaar ledig, gaar tilbage — Tilbagevejen til den nydende Ørkesløshed; i Videnskaben er den Tilbagevejen til den uvilkaarlige Tro, hvilken Tro af Schlegel atter bestemmes som Religion, hvilken Religion atter føres tilbage til Catholicisme. Hvad Natur og Historie angaar, er den Tilbagevejen til det paradisiske Ur-folks Tilstand.^{*)} Saaledes forstaas det ud fra selve Romantikens Grundtanke — Tilbagevejen —, at endog den himmelstormende *Lucinde* som alle Romantikernes øvrige Himmelstormerier ikke fik det ringeste praktiske Udslag.

VI

Man træffer altsaa i *Lucinde* som i en Nød alle de Læresætninger, der senere i Romantikens Historie udfoldes og oplyses ved Eksempler. I en Afhandling som den om *Vekseldriften af Æstetikeren i Baten-Eller* er Lediggangen sat i System: «Man paatage sig aldrig nogen Kaldsforretning. Gør man det, saa bliver man en slet og ret Peter Flere, en lille bitte Tap med i Statslegemets Maskine; man ophører selv at være Drifts-Herren . . . Om man end afholder sig fra Kaldsforretninger, bør man dog ikke være uvirksom, man lægge Vægt paa al den Beskæftigelse, der er identisk med Ørkesløshed . . . I Vilkaarligheden ligger hele Hemmeligheden. Man tror, det er ingen Kunst at være vilkaarlig, og dog hører der et dybt Studium til at være vilkaarlig saaledes, at man ikke selv løber vild deri, at man selv har Fornøjelse deraf . . .»

Ørkesløshed, Vilkaarlighed, Nydelse! det er Trekløveret. Man finder det overalt paa den romantiske Mark. I en Bog som Eichendorffs *Das Leben eines Taugenichts* er Ørkesløsheden forædlet og forherliget i Heltens Person. Og Formaaalsløsheden, det er et Hovedpunkt, som man fremfor Noget ikke maa overse. Formaaalsløsheden, det er et andet Udtryk for den romantiske Genialitet. «At have Hensigter, at handle efter Hensigter og kunstigt væve Hensigter sammen med Hensigter til nye Hensigter, denne Uvane er saa dybt indgroet i det gudlignende Menneskes

^{*)} A. Ruge: *Gesammelte Schriften* I. 328 ff.